

Už nikdy viac vojnu! - Za Európu za hranicami moci

Gerald Häfner-15. február 2022

Kríza na Ukrajine sa naďalej stupňuje. Akú úlohu zohráva Európa? Bola by to príležitosť pre Európu, aby sa nenechala rozdeliť medzi dva tábory - Východ a Západ. Potrebujeme nové pochopenie pre obavy a spoločné znaky, viac sebaurčenia a vzájomnej dôvery. To si vyžaduje správne politické idey a rozhodnosť. Louis Defèche sa o tom rozprával s Geraldom Häfnerom.

Ako vnímate situáciu na Ukrajine?

Gerald Häfner: Situácia je dramatická. Situácia sa vyvíja nebezpečným smerom. Na hraniciach medzi Ruskom a Ukrajinou bolo rozmiestnených viac ako 100 000 vojakov. Východ a Západ sa predbiehajú v požiadavkách a hrozbách. Ich tón je čoraz netolerantnejší a násilnejší. Som zhrozený z toho, ako ľahkovážne sa dnes v médiách opäť hovorí o vojne, dokonca aj uprostred Európy a ako nedbanlivo sa vôbec o vojne hovorí. Považujem to za návrat do obdobia, ktoré som považoval za prekonané.

Tento problém tu existuje už niekoľko desaťročí. Môžete vysvetliť, ako k tomu došlo?

Tento problém má dlhé korene. Ak sa pozrieme len na posledných niekoľko desaťročí, musíme si uvedomiť, že po druhej svetovej vojne nastalo obdobie približne 45 rokov, keď bola Európa rozdelená múrom a ostnatým drôtom a obe strany proti sebe stáli so zbraňami. Bolo to v čase studenej vojny a „blokovej logiky“. V roku 1989 sa to malo zmeniť. Túto logiku neprekonala armáda, tajné služby ani vlády, ale občania, civilisti. Toto hnutie sa začalo sviečkami a piesňami na uliciach vo východnom Nemecku. Paralelne, niekedy aj skôr, prebiehali hnutia v pobaltských štátoch, Arménsku, Gruzínsku, Poľsku, na Ukrajine a v ďalších krajinách, ktoré sa od tejto logiky chceli oslobodiť. Bolo to hnutie za sebaurčenie, slobodu, demokraciu, spoluprácu a kooperáciu v Európe. Múr padol a Nemecko sa zjednotilo.

V tom čase som bol v Bundestagu. Spočiatku prebiehali formálne rokovania len na úrovni vlád, t. j. s nástrojmi zahraničnej politiky. To, čo sa dialo, som však vnímal ako otázku budúcej vnútornej politiky, a teda demokracie, parlamentu. Koniec koncov, išlo o formovanie našej spoločnej budúcnosti. Na môj návrh následne Bundestag zriadil osobitný výbor pre jednotu Nemecka, ktorý sprevádzal celé rokovania. Spolu s ďalšími tromi kolegami som sa potom stal spravodajcom nemeckého Bundestagu pre zjednotenie, takže som mal za úlohu pozorne sledovať rokovania, podávať Bundestagu správy a zo strany parlamentu vypracovávať návrhy na cestu k budúcej jednote Nemecka. Rozhodujúcou otázkou bolo, či Sovietsky zväz - zastúpený Michailom Gorbačovom - dá súhlas na zjednotenie Nemecka, aby sa doterajšia oblasť jeho nasadenia na východe, t. j. NDR, v budúcnosti stala súčasťou Spolkovej republiky Nemecko. Súhlas bol udelený pod podmienkou, že NATO, t. j. západná vojenská aliancia, nebude postupovať ďalej na východ. V tom čase sa o tom diskutovalo, ale nebolo to zaznamenané písomne. Účastníci z oboch strán to potvrdili.

Tento sľub bol však porušený. NATO sa krok za krokom posúva ďalej na východ. V roku 1999, počas prvého rozšírenia na východ, sa pripojili Poľsko, Česká republika a Maďarsko, v roku 2004 Bulharsko, Estónsko, Lotyšsko, Litva, Rumunsko, Slovinsko a Slovensko, v roku 2009 Albánsko a Chorvátsko, v roku 2017 Čierna Hora a najnovšie v roku 2020 Severné Macedónsko. Proces prijímania prebieha v prípade Bosny, Hercegoviny, Kosova a Srbska a o prijatie sa uchádzajú aj Gruzínsko a Ukrajina. Okrem toho dochádza k rozmiestňovaniu vojsk a čoraz agresívnejším vojenským manévrom - mimochodom, na oboch stranách. Na Ukrajine sa v rokoch 2013/14 vyvíjalo - a v súčasnosti opäť vyvíja - veľké úsilie o orientáciu na Európu a NATO. Pre Západ to všetko len potvrdzuje kultúrnu, politickú, hospodársku a vojenskú nadradenosť jeho vlastného systému. Rusko sa však cíti čoraz viac zatlačené a zovreté. Z

pohľadu ruského vedenia patrí Ukrajina do jeho vlastnej sféry vplyvu. Nechce tolerovať NATO v tejto oblasti.

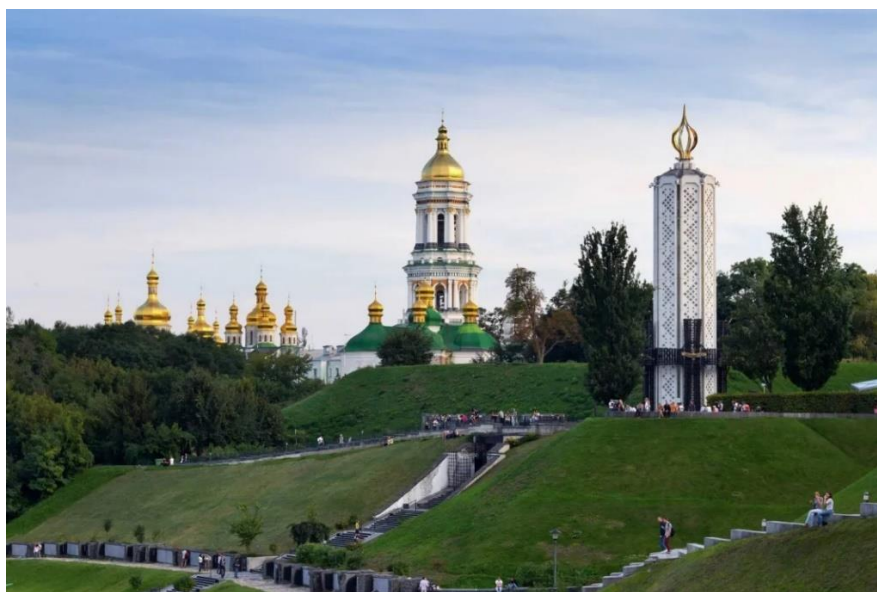
Okrem toho je Ukrajina kvázi rozdelená krajina. Oblasti na východe, v okolí Donecka a Luhanska, sú obývané prevažne rusky hovoriacim obyvateľstvom. Napätie sa tam zvýšilo a Rusko tvrdí: „Musíme chrániť naše ruské obyvateľstvo na Ukrajine. Sme zárukou ich bezpečnosti.“ Západ varuje pred inváziou a hrozí najtvrdšími protiopatreniami. Táto situácia sa každým dňom stupňuje.

V našich novinách, ako som uviedol vyššie, je však situácia iná. Zámerné som to povedal takto, pretože tu sa zvyčajne dočítate len o Putinových neustálych provokáciách, ktoré si vyžadujú tvrdú a jednotnú reakciu Západu. V alternatívnych a ľavicových médiách je to inak. Tam zdieľajú Putinove postoje, zvyčajne veľmi pomýleným spôsobom, a preto vidia všetku vinu a agresiu na Západe. To nie je o nič lepšie. Takéto stranícke postoje sú len odrazom tých, proti ktorým sa údajne stavia. Treba však povedať aj to, že Putinovo Rusko je agresívne, nacionalistické a totalitné. Nie je tu takmer žiadna sloboda. Skutočná opozícia je zakázaná, potláčaná, zatváraná do táborov a často aj vraždená.

Je legitímne povedať: nech si ľudia sami vyberú, nech sa sami rozhodnú. A uvidíme, či existuje aj iná možnosť: ani nie voľba pre Západ, pre USA a NATO, ani voľba pre Východ, pre Putinovo Veľké Rusko, ale tretia, ktorá stojí medzi nimi (alebo lepšie: nad nimi): pre Európu. Slobodná, samostatná a neutrálna Európa. Potom by to už nebolo o starých reflexoch! Už by nešlo o to, aby sme sa postavili na jednu alebo druhú stranu, ale aby sme konečne prekonali obe, aby sme budovali mosty. Preklenie rozdielov. Spájanie Európy.

Akokoľvek sa na prvý pohľad môže zdať legitímna snaha Ruska rešpektovať jeho „zónu vplyvu“, myšlienka obmedzovať slobodné rozhodovanie o politickom smerovaní nezávislých krajín (a tým aj rozhodovanie ich obyvateľov, ich suverénov) alebo ich určovať prostredníctvom „členstva v bloku“ je pri bližšom pohľade absurdná a neprijateľná. Ak by však slobodné rozhodnutie nebolo synonymom zmeny strán, blokovej príslušnosti, ale viedlo by k vzájomnej nezávislosti oboch strán, potom by bolo uskutočniteľné bez masívneho strachu a hrozieb.

Preto musíme začať uvažovať o Európe - a tiež o tomto konflikte - mimo logiky blokov.

Obrázok: Kupoly Kyjevského jaskynného kláštora; foto: Eugen.

Sú na Ukrajine súčasne prítomné dva prúdy? Na jednej strane pocit spojenia s Ruskom a na druhej silná túžba po väčšej demokracii, slobode, ľudských právach a väčšom spojení s Európou?

Áno, oba existujú. Oba sú legitímne. Nesprávne je zaraďovať ľudí do jedného tábora a vykresľovať veci ako nezlučiteľné. Zlá je politika, ktorá hovorí, že krajina môže patriť len na Západ alebo na Východ. To je absurdný, antagonistický názor. Toto obdobie sa už skončilo. Chcel by som, aby Európa ako celok pochopila, že nie je Západom ani Východom, ale priestorom medzi nimi, v ktorom musíme rozvíjať vlastné formy spolupráce, kooperácie, ale aj vzájomnej ochrany. Tak je to aj na Ukrajine. Je tragické, že západne orientovaná časť Európy sa v súčasnosti takto vyhrocuje a necháva sa „zapriať do voza Západu“. Na druhej strane sú rovnako tragické veľmocenské ambície Ruska a čoraz nacionalistickejší, militaristický tón jeho politiky. Bolo by vhodné hľadať riešenia spolu s tamojšími ľuďmi, riešenia mimo vojny, mimo tejto falošnej alternatívy - Východ alebo Západ, NATO alebo Rusko.

V posledných rokoch sa Európa zapojila len málo. Rusko rokuje priamo s USA. Európa akoby tu nebola. Ako k tomu došlo?

Európska strana sa pokúsila vniesť do situácie inú logiku. Tieto pokusy existujú aj naďalej, ale sú slabé, bojzlivé a nerozhodné. Bola uzavretá Minská dohoda, ktorej cieľom je deeskalácia a upokojenie vojny, ktorá vypukla na východe Ukrajiny v roku 2014. Existuje aj tzv. normandský formát, v ktorom Rusko, Nemecko, Francúzsko a Ukrajina spoločne rokujú o ukrajinskom konflikte. To všetko je však skôr slabé, váhavé sprevádzanie čoraz agresívnejšej politiky, ktorú možno v súčasnosti pozorovať zo Západu i Východu. Drobné kroky. Plachosť. Európa sa neodváža predložiť vlastný reálny návrh. Zámerne hovorím tak radikálne, pretože niekto musí konečne prelomiť túto primitívnu logiku! Momentálne je to ako v materskej škole. Každá strana hovorí: „Vy ste si začali!“ - „Nie! Ty si to začal!“ A: „Som silnejší ako ty! Ak budeš pokračovať, zbijem ťa!“ - „Nie, ja som silnejší. Ak budeš pokračovať, udriem ťa oveľa horšie!“ Túto vzájomnú eskaláciu sme mali prekonať už dávno - individuálne, ľudsky a medzi štátmi. Mali by sme sa spýtať: Čo vám ublížilo? Čo vás desí? Čo by som mohol urobiť, aby ste sa cítili bezpečnejšie - a naopak?

Na prelome rokov 1989 a 1990 sme mali životnú šancu. Zmeškali sme to. V tom čase bolo európskou príležitosťou a úlohou vytvoriť v tomto stredoeurópskom a východoeurópskom regióne, ktorý bol tak dlho predmostím vonkajších síl na Východe a Západe, priestor spoločnej bezpečnosti, ktorý by nebol spojenectvom. Rozvíjajme v strednej Európe a v celej Európe - to bol môj vtedajší návrh - nové formy spolupráce so vzájomnou zárukou bezpečnosti! Dokonca sme vypracovali návrh novej ústavy pre Nemecko. Nemecký základný zákon totiž požadoval, aby sa hneď po zjednotení Nemecka prijala nová ústava. Preto sa v preambule základného zákona uvádza: „na prechodné obdobie“. V roku 1949 bolo totiž jasné: „Ústavu si môže dať len ľud. Ale keďže rozdelenie Nemecka zabránilo časti národa zúčastniť sa na tomto procese, môžeme zatiaľ vytvoriť len dočasnú ústavu.“ Záverečné ustanovenie Základného zákona preto znelo: „Tento Základný zákon stráca platnosť dňom, keď nemecký ľud slobodným rozhodnutím prijme novú ústavu.“ V súvislosti s tým som v tom čase založil iniciatívu za ústavný proces zdola. Existovala vtedy Spoločná ústavná komisia federácie a spolkových krajín, ktorej som mohol tento návrh predložiť. Väčšinou hlasov sa vyslovila za túto cestu! Federálna vláda však bola rozhodne proti. Takže sme vlastne mali väčšinu pre tento ústavný proces, ale nakoniec sme nemali potrebnú väčšinu na zmenu ústavy. Napriek všetkým dobrým argumentom teda návrh neprešiel.

Tu je však dôležitá myšlienka tohto procesu. Preformulovali sme článok, ktorý umožňuje Nemecku byť členom aliancie. A to takým spôsobom, že bolo možné vstúpiť len do aliancie, ktorej členmi sú štáty hľadajúce ochranu jeden pred druhým. Inými slovami, Nemecko by sa

malo vzdialit' od logiky blokov. Nemala by prehlbovať rozdelenie, ale pomôcť ho prekonať. Ústavný mandát znie: vytvoríme v Európe priestor vzájomnej bezpečnosti. Spoločné spojenectvo Východu, Stredy a Západu (Európy). Čo poskytuje krajinám najlepšiu možnú ochranu? Nie budovanie, ale len znižovanie potenciálu vojenskej hrozby. Môžeme teda znížiť potenciál ohrozenia v Európe a rozvíjať sa ako spoločný (neangažovaný) priestor mieru, slobody a spolupráce? Taká bola myšlienka a stále by to bolo možné. Európsky hlas v rokovaniach o Ukrajine by mohol byť nie taký, ktorý posilňuje NATO či Rusko, ako to v súčasnosti robia mnohí aktéri na jednej či druhej strane, ale taký, ktorý sa pýta: Ako môžeme prekonať túto falošnú logiku? Podľa môjho názoru na to určite existujú návrhy.

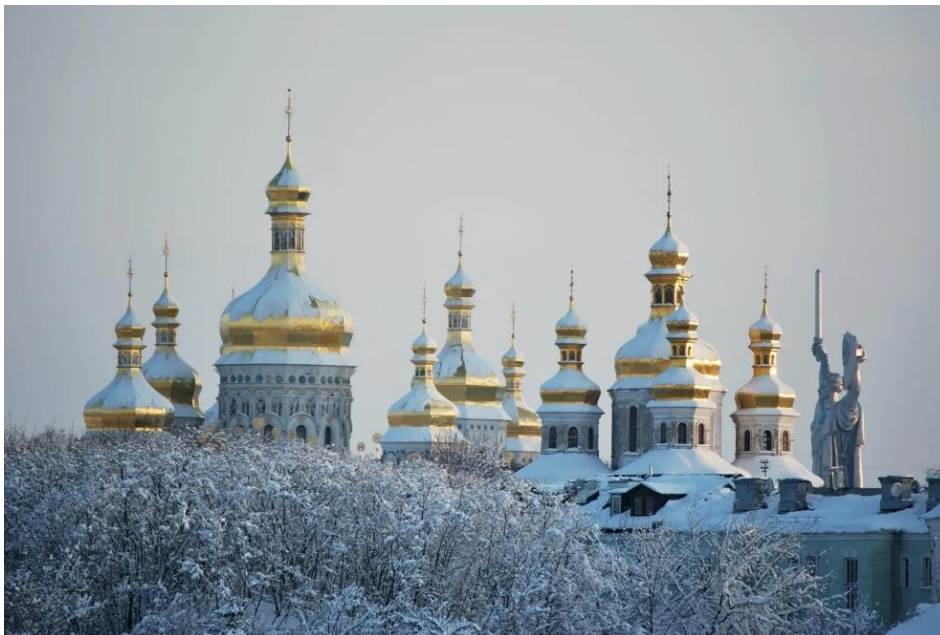
Čo to môže znamenať pre Európu?

V súčasnosti existuje v EÚ dvojitý reflex: najprv rozsiahle zrovnoprávnenie Európy a NATO - a potom myšlienka, že Európa by sa mohla podieľať na súťaži veľmocí tým, že vybuduje spoločnú armádu - takpovediac na úrovni USA, Ruska a Číny. Ľudia si myslia, že až keď budeme mať čo najviac vlastnej armády a zbraní, budeme konečne hrať reálnu rolu. Ale to je nezmysel! Z vojenského hľadiska nikdy nebudeme schopní dobehnúť spomínané veľmoci. Tieto preteky sú však anachronizmom, ktorý stále zreteľnejšie vedie do slepej uličky. V budúcnosti bude svet potrebovať skôr aktéra s dostatočnou mocou, vplyvom, myšlienkami, ekonomickou a politickou silou, aby konečne rozbil a zmenil túto hrubú, atavistickú logiku 20. storočia. Začínajúce 21. storočie potrebuje iné spôsoby riešenia. Spolupráca, zmluvy, rozhovory, vzťahy a dôvera zohrávajú oveľa rozhodujúcejšiu úlohu.

S takto novo definovanou politikou by sa Európa skutočne stala kontinentom s vlastnou identitou a silou.

Niektoré veci sa už veľmi jemne začali. Bola to napríklad dohoda START, dohoda o MMF, séria dohôd, ktoré obmedzili počet strategických jadrových hlavíc a zbraní stredného a dlhého doletu v Európe. Boli však vypovedané bez toho, aby bola uzavretá nová dohoda! Najskôr by sme teda mali znovu otvoriť tieto rokovania a obmedziť zbrane. Ďalšími krokmi by bolo zníženie vojenského a potom aj ostatného napätia, konštruktívne rozhovory o riešení konfliktov, výmena pozorovateľov, vzájomné politické a hospodárske otvorenie sa a nadviazanie kontaktov. Nad tým je pohľad na ukončenie tejto absurdnej myšlienky, že ľudia môžu patriť len sem alebo tam.

Vezmime si Ukrajinu. Je to krajina s rôznymi skupinami obyvateľstva. Žije tu veľa Ukrajincov, Rusov a Tatárov - aby sme vymenovali len najväčšie skupiny obyvateľstva. Ich kultúra, tradície a v mnohých prípadoch aj záujmy sú odlišné. To vedie aj k odlišnej orientácii v súčasných konfliktoch. Pokiaľ si ľudia myslia, že Ukrajina môže patriť len sem alebo tam, buď tak, alebo onak, jedna skupina sa bude vždy cítiť utláčaná. Preto musí, samozrejme, existovať aj autonómia v jednotlivých regiónoch. Musí existovať právo na sebaurčenie, napríklad aj pre Doneck, Luhansk, Mariupol, Krym a tak ďalej. To by už bolo veľa víťazstiev. To všetko sa však dá dosiahnuť len vtedy, ak zastavíme tieto scenáre ohrozenia, demontujeme zbrane, prekonáme logiku blokov a zaručíme si vzájomnú bezpečnosť. To by bolo možné, ak by sa Východ a Západ v zmluve navzájom ubezpečili, že na seba už nebudú útočiť. Potom by bolo možné väčšinu zbraní demontovať.

Obrázok: Kupoly Kyjevského jaskynného kláštora; Foto: Ganna Aibetova

Ako by mohla vyzerat' európska politika, keby sme prekonalí blokovú logiku?

To je krásna otázka, pretože v politike sa nikdy nekladie. Musíme začať skutočne navrhovať budúcnosť, myslieť novým spôsobom. Budúcnosť, ktorú by som rád videl pre Európu, je demontáž tejto blokovej logiky, tohto vojenského potenciálu, mimochodom, demontáž, ktorá sa čoraz viac týka aj hraníc. Myšlienku národného unitárneho štátu môžeme a musíme postupne prekonať aj preto, že obyvateľstvo je jednotné v čoraz menšom počte krajín. To by znamenalo, že by sme čoraz viac mali začať uvažovať nie v zmysle neprekonateľných, uzatvárajúcich sa hraníc, ale skôr ich vnímať ako membrány. Mohli by sme vytvoriť prekrývajúce sa štruktúry. Prekrývanie v zmysle funkčného rozdelenia, ktoré sa nemusí zhodovať s regionálnymi a národnými (politickými) hranicami. Ak sa táto myšlienka berie vážne, ďaleko presahuje otázku bezpečnosti alebo vojenskú otázku.

Vezmime si ako príklad waldorfské školy. V každej krajine na svete musia dodržiavať platné štátne predpisy. Všade platia iné. A každá waldorfská škola robí kompromisy, pretože sa musí prispôbiť. To, čo sa testuje a dokumentuje na konci, zohráva veľkú úlohu. Na druhej strane sa žiaci často učia veci, ktoré z hľadiska waldorfského vzdelávania nedávajú zmysel. Kvalifikačné predpoklady na ukončenie školskej dochádzky sú stanovené vnútroštátnymi právnymi predpismi - a naopak, určujú obsah školy. Ale ako by to bolo, keby sa waldorfské školy medzi sebou dohodli na tom, čo by malo platiť na ich školách? Mohli by to urobiť oveľa lepšie. Mohli by sme si predstaviť aj nadnárodnú dohodu. Potom by ste mohli povedať: žijem v Luhansku alebo v Kyjeve a posielam svoje deti do waldorfskej školy.

Pravidlá pre túto waldorfskú školu nevytvára ukrajinský štát, ani ruský štát či USA, ale ľudia, ktorí sa s touto pedagogikou spájajú a sú v nej kompetentní. Tento príklad sa dá použiť aj v iných oblastiach, a to aj z hospodárskeho hľadiska. To, s kým ekonomicky spolupracujem, nie je dané hranicami štátu alebo systémom politických aliancií. Bohužiaľ, ľudia stále rozmýšľajú v pojmoch uzavretých jednotiek. Musíme to prelomiť a čoraz viac smerovať k sebaurčeniu a samospráve v týchto oblastiach.

Mnohí ľudia dnes chcú posilniť národný štát. V nadnárodných, technokratických štruktúrach dochádza k strate demokracie, napríklad v Európskej únii. Čo by ste odpovedali?

Títo ľudia majú pravdu vo svojej analýze, ale nie v dôsledkoch, ktoré z nej vyvodzujú. Technokratické nebezpečenstvo - tragédia dnešného sveta - vyplýva aj z toho, že právo bolo a stále je národné. Právo má svoje hranice na hranici národného štátu a to nemôže vyriešiť mnohé problémy. Začína to ľudskými právami a pokračuje ekologickými problémami, klimatickými problémami, napríklad nadmerným rybolovom oceánov. Nemôžeme to regulovať len nemeckým alebo francúzskym zákonom. Potrebujeme zákon, ktorý bude fungovať aj na inej ako národnej úrovni. Musíme teda vytvoriť právo aj na vyššej ako vnútroštátnej úrovni. Ak nebudeme mať nový nápad, ako to urobiť metodicky, potom nevyhnutne skončíme pri technokracii a centralizme a možno dokonca pri svetovej vláde, ktorá nám bude hovoriť, ako sa máme stravovať alebo či sa máme očkovať. To je veľmi nebezpečné. Ale myšlienka, že v každej oblasti musí existovať vývoj práva, tá je správna.

V Európe potrebujeme viac vecí, ktoré regulujeme spoločne. Zároveň však potrebujeme štrukturálnu ochranu proti tomu, aby sa čoraz viac právnych predpisov posúvalo do Európy ako po naklonenej rovine, ako sneh po streche na jar. Pretože nadregionálne právo vždy porušuje regionálne právo. V dôsledku toho sa čoraz viac kompetencií dostáva na úrovne vzdialené od ľudí.

Musíme prelomiť túto logiku a postarať sa o posilnenie práva medzi ľuďmi, t. j. decentralizovať, posilniť subsidiaritu. Všade, kde vytvárame právo, musí existovať sociálnu dušu a sebaurčenie. Vo veku demokracie - alebo antropozoficky by som povedal: vo veku duše vedomej - právo už nie je niečo, čo môže človek alebo autorita diktovať ostatným. Ako občania, ako ľudské bytosti máme všetci rovnakú hodnotu. Na úrovni práva sme si rovní. Rudolf Steiner povedal, že za zákon možno dnes považovať len to, na čom mal možnosť podieľať sa každý. Otázkou musí byť, ako posilniť priamu účasť ľudí na všetkých úrovniach prostredníctvom občianskej participácie, zvažovania, účasti, priamej demokracie, inými slovami, hlasovania. Tragédiou dneška je aj to, že malí ľudia musia dodržiavať zákony svojej krajiny, tak ako sú dané v ich krajine, pretože nemajú inú možnosť. Ale tí, ktorí majú veľa peňazí, vrátane veľkých nadnárodných spoločností, si vyberajú zákony, ktoré im vyhovujú alebo nedodržiavajú vôbec žiadne zákony, napríklad už vôbec neplatia dane, pretože sa im môžu vyhnúť. Riešením nie je zatvárať oči, ale podstatne sa pýtať, ktorý zákon patrí na ktorú úroveň. Čo máme kde regulovať? A potom formovať všetky úrovne v zmysle samosprávy a demokracie.

Ako môžeme rozšíriť tento obraz Európy medzi Západom a Východom?

V prvom rade by som povedal, že ľudia v Európe ho vo svojich dušiach a túžbach nosia už dlho. Je to myšlienka, ktorá už dlho žije v mysliach a srdciach ľudí, ale politicky sa nerealizuje. Pokiaľ sa nenachádzate v takej dramaticky vyhrotenej situácii, aká je v súčasnosti na Ukrajine. Potom budete počuť mnoho ďalších zvukov, ale aj tie sú v konečnom dôsledku okrajové v porovnaní s ľuďmi, ktorí hovoria: „Zastavte toto šílenstvo, musíme nájsť spôsob, ako spolupracovať a porozumieť si.“ Neexistujú žiadne politické koncepcie, žiadne idey. Jednou z dôležitých myšlienok, v mojich očiach, je zbaviť sa predstavy, že štát je nadradený svojim občanom a jediný určovateľ a zákonodarca. Musíme pochopiť, že ako ľudské bytosti sme prepojení vo veľmi rôznych vrstvách. Jednou z nich je právno-politická, ďalšou duchovno-kultúrna a ďalšou ekonomická. Vo všetkých týchto vrstvách štátu existujú rôzne typy vzťahov.

Ide o formovanie práva v hospodárskej oblasti? Potom ide o formovanie lásky, spolupráce, vzájomnej aktivity. Keď podnikám, vždy konám v prospech iných. Je zaujímavé, že medzi Nemeckom a Ruskom existuje mnoho hospodárskych vzťahov. Keď sa rozprávate s ľuďmi, zistíte, že sa neriadia len očakávaniami zisku ale existuje tu silná ľudská, emocionálna zložka. Tí, ktorí spolupracujú, si navzájom dôverujú a sú fascinovaní kvalitou druhej strany. V Rusku sa ľudia výrazne orientujú na Európu. Ale Nemci, ktorí pracujú v Rusku, vždy hovoria o tom, ako vnímajú hĺbku ruskej duše a charakteru a neuveriteľnú emocionálnu silu, ktorú tam môžete cítiť.

Ak sa pozrieme na USA, máme tu „chcem sa presadiť“, silne egoistický spôsob myslenia. V Rusku je silné „my“, myslenie zamerané na komunitu. To všetko spolu môže tvoriť Európu, ak máme a vidíme tieto sily, tieto kvality spolu. Ako môžeme postaviť most? Čo sa od nich môžeme naučiť my a čo sa oni môžu naučiť od nás? Vtedy sa to stáva skutočnosťou. Som naozaj presvedčený, že z politického hľadiska k tomu chýbajú kroky.

Máme iniciatívu „Život bez zbrojenia“, v rámci ktorej ľudia sami vyhlasujú: Som ochotný žiť bez ochrany vojenských zbraní. A nechcem, aby sa zbrane naďalej nadobúdali a používali v mojom mene. To je morálna sila a morálne smerovanie, ktoré môžeme v súčasnosti pozorovať v Európe. Potrebni sú politici, potrebná je politika, ktorá sa tejto túžby ujme a uskutoční ju. Ukrajinská kríza je na to skvelou príležitosťou.

Ako by to vyzeralo, keby niekto začal pracovať na základe tejto myšlienky? Bývalá švajčiarska ministerka zahraničných vecí Micheline Calmy-Reyová povedala, že Európa sa musí postupne stať neutrálnou a nezúčastnenou. Ak by sa nemecká vláda spolu s francúzskou aktivizovala v tomto zmysle, mohlo by to byť vskutku zaujímavé! V skutočnosti by na to boli sily. Chýbajú však myšlienky, jasné myšlienky. A chýba vôľa politicky to sformulovať a potom to urobiť, postaviť sa za to. Vôľa stále chýba.

K obrázkom:

Východný Jeruzalem - Ukrajinské hlavné mesto nesie od stredoveku prívlastok „východný Jeruzalem“ - nie je obrázok, ktorý by nezaznamenal zlaté kupoly kostolov a kláštorov týčiace sa k nebu. Tisícročná prítomnosť minulosti. Nová hrdosť Maďarska, osmanské sny Turecka, sovietsko-ruské túžby Ruska: Starý pôvab, veľmocenská nostalgia, to je fantómová bolesť mnohých národov, bolesť, ktorá nemá miesto v 21. storočí.

Prevzaté z Das Goetheanum